

ปล่อยตน
ให้พ้นจากกรงขัง

ปาฐกถาธรรม โดย
พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ)

ปล่อยตน ให้พ้นจากกรงขัง

ปล่อยตนให้พ้นจากกรงขัง

ปาฐกถาธรรม โดย

พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ)

ณ โรงเรียนพุทธธรรม วัดชลประทานรังสฤษฎ์ อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี

วันอาทิตย์ที่ ๗ กันยายน ๒๕๒๔

จัดพิมพ์โดย

กองทุนปัญญานันทธรรม ศูนย์สืบอายุพระพุทธศาสนา

วัดชลประทานรังสฤษฎ์ อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี

ที่ปรึกษา

พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ)

พระมหาเผียน อนุจารี

ติดต่อที่

ศูนย์สืบอายุพระพุทธศาสนา วัดชลประทานรังสฤษฎ์

อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี ๑๑๑๒๐ โทร. ๕๕๔-๑๘๕๕, ๕๕๓-๔๒๔๓

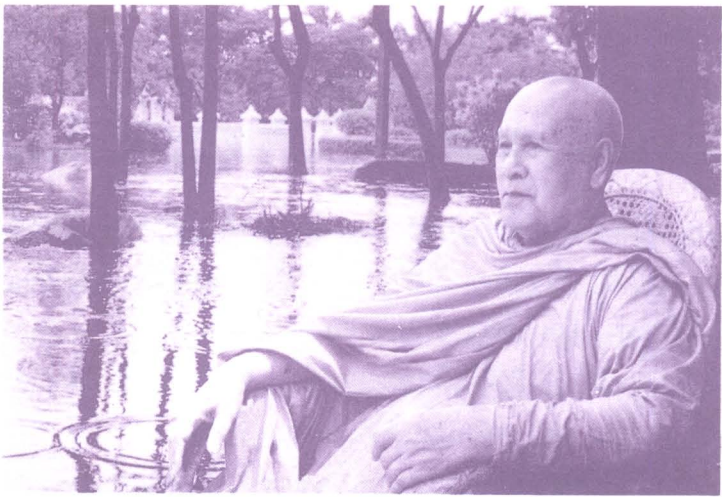

พิมพ์ครั้งที่ ๑ : กันยายน ๒๕๒๔ จำนวน ๕,๐๐๐ เล่ม

พิมพ์ครั้งที่ ๒ : ตุลาคม ๒๕๓๗ จำนวน ๑๐,๐๐๐ เล่ม

พิมพ์ครั้งที่ ๓ : เมษายน ๒๕๔๐ จำนวน ๑๐,๐๐๐ เล่ม

พิมพ์ที่ : บริษัท เอส.อาร์.พรินติ้ง จำกัด โทร. ๕๕๓-๙๐๐๑, ๕๕๔-๒๒๔๑

ญาติโยมพุทธบริษัททั้งหลาย

ณ บัดนี้ ถึงเวลาของการฟังธรรมะ อันเป็นหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาแล้ว ขอให้ทุกท่านอยู่ในอาการสงบ นิ่งพัก ณ ที่ใดที่หนึ่งซึ่งสามารถจะได้ยินเสียงชัดแจ่มแจ่มแจ้ง แล้วจงตั้งอกตั้งใจฟังให้ดี เพื่อให้ได้ประโยชน์อันเกิดขึ้นจากการฟังธรรม ตามสมควรแก่เวลา

คนที่นั่งอยู่ที่ลานไม้ อย่าพูด อย่าคุยกัน ใช้หู อย่าใช้ปาก เพราะคนข้างเคียงเขาจะรำคาญ เราหยุดพูดเสียบ้าง เมื่อมีคนอื่นพูดให้ฟัง ถ้าคนอื่นเขาอยากฟังเราจึงค่อยพูดให้เขาฟัง ใช้ปากเป็น ใช้หูเป็น เป็นประโยชน์แก่ชีวิตมาก โดยเฉพาะในขณะนี้เป็นเวลาที่เราจะฟังเพื่อให้เกิดปัญญา เกิดความรู้ ความเข้าใจ แล้วจะได้นำไปเป็นหลักปฏิบัติในชีวิตประจำวันต่อไป

วันนี้อยากจะพูดเรื่อง **ปล่อย ๆ** อะไรกันสักหน่อย เพราะว่าถ้าเราไปตามปูชนียสถาน เช่น วัดพระแก้ว เส้าหลักเมือง วัดโพธิ์

หรือที่ใดที่มีคนมามาก ๆ ก็จะมีคนประเภทหนึ่งเอาสัตว์ซึ่งได้กักขังไว้ มาให้เราซื้อปล่อย มีนกบ้าง เต่าบ้าง อะไบบ้าง โดยมากมีนกกับเต่า เอามาให้เราซื้อปล่อยกัน

ญาติโยม เมื่อไปเห็นสัตว์เหล่านั้น ก็อยากจะซื้อปล่อยเลย ซื้อมากตัวละ ๑๐ บาท มักจะซื้อเท่าอายุ คิดเงิน...ไม่ใช่คิดนก ถ้าคิดนกก็จะเสียเงินมากเหมือนกัน เช่น นก ๘๐ ตัวก็เข้าไปหลายร้อยบาท

ทำไมจึงได้ปล่อยสัตว์เหล่านั้น ? เพราะเรานึกว่า ปล่อยนก ปล่อยปลา ปล่อยเต่า จะได้านิสงส์ อานิสงส์ที่จะได้นั้นคือทำให้ตนสบาย ถ้าปล่อยเต่านี้อายุยืน เพราะว่าเต่าอายุยืนมากเลยอยากจะปล่อยเต่า ซื้อเต่ามาปล่อย ปล่อยนกก็คิดว่าจะมีอายุยืน ก็เลยซื้อนกมาปล่อยกัน

การที่โยมซื้อนกปล่อยกันในที่ต่าง ๆ ไม่ได้คิดบ้างหรือว่ามันเป็นเหตุให้มีคนไปจับนกมาขาย เพราะว่ามีคนซื้อนก คนก็จะไปจับนกมาขาย แล้วนกกว่าจะขายได้นี้ถูกขังอยู่ในที่คับแคบ กรงหนึ่งมีจำนวนมาก นกเคยบินออกกำลังกายไปที่นั่นที่นี้ มันก็บินไม่ได้ เพราะอยู่ในเนื้อที่จำกัด อาหารก็ให้พอสมควร มันก็ได้รับความลำบากเดือดร้อน แต่ว่ามันไม่พูดไม่จา เพราะมันพูดไม่ได้ ก็เลยถูกขังเรื่อยไป เมื่อใดมาเจอคนที่ใจบุญเข้า ก็ปล่อยนกเหล่านั้นไป

แต่ก็เหมือนกัน ตัวเล็ก ๆ เอามาใส่ไว้ในถุงตาข่าย แล้วเอามาวางไว้บนถนนแห้ง ๆ น้ำก็ไม่ได้ดื่ม อยู่ในที่แห่งธรรมชาติของเต่านี้มันก็ชอบน้ำเหมือนกัน ชอบอยู่ในน้ำ แต่วามันก็ไปไม่ได้ เพราะติดตาข่ายที่เป็นถุง ก็เลยถูกขังอยู่อย่างนั้น กว่าจะเจอคนที่มาปล่อยจึงได้อิสระออกไป เราไปเห็นเข้าเราก็สงสารแล้วก็ซื้อมันปล่อย

ที่ซื้อมันมาปล่อยนั้นไม่ใช่สงสารแท้จริงเท่าใด ยังมีส่วนหนึ่ง ที่เรียกว่าเข้าข้างตัวอยู่พอสมควรเหมือนกัน คือ นึกว่าปล่อยนกแล้วจะได้ไอนั้นไอนี้ ปล่อยเต่าแล้วจะได้อย่างนั้นอย่างนี้ มองไปในแง่ว่าได้สะเดาะเคราะห์ ได้สะเดาะเคราะห์ สะเดาะโศก สะเดาะโรค สะเดาะภัย สะเดาะเสนียดจัญไรทั้งหลายทั้งปวง ผাগไปกับนกที่บินออกจากกรง ผากไปกับเต่าที่จะลงน้ำ เราเข้าใจอย่างนั้น

การกระทำของพวกเราทั่ว ๆ ไปนั้น เป็นเหตุหนึ่งที่จะทำให้มีคนไปจับนกมาขัง เพื่อจะขาย ตราบใดที่ยังไม่ได้ขายนกก็จะได้รับการทรมานต่อไป ไม่รู้ว่าจะได้รับความสุข ความอิสระเมื่อไร ถูกกักขังเรื่อยไป นาน ๆ จึงจะมีคนมาซื้อปล่อยนกก็จะได้บินไป แต่ว่านกที่ปล่อยไปจากที่อย่างนั้น มันไม่ค่อยจะแข็งแรง ปีกไม่กล้าขยับแล้ว บินไปก็ไม่ได้ไกลเท่าใด เป็นเหยื่อแก่นกอื่นซึ่งจะเอามันไปกินเป็นอาหาร หรือเด็กมันเห็นเข้า

มันก็ทุบหัวบึงกินเสียเหมือนกัน เพราะว่ามันถูกขังอยู่นาน อ่อนเปลี้ยเพลียแรง เหมือนเราอยู่ในคุกนาน ๆ ถ้าไม่ได้บริหารร่างกาย ก็อ่อนเปลี้ยเพลียแรงเหมือนกัน

การปล่อยออกไปก็ไม่ใช่ว่าจะได้สุขได้สบายอะไรเท่าใด แต่ว่าเรื่องใหญ่สำคัญก็คือว่า เป็นเหตุให้คนไปจับนกกมาขาย ไปดักนกในทุ่งนาแล้วเอามาบึงขายเสียบ้าง เช่น ที่บ้านภาชี แถวนั้นนกในทุ่งมีมาก เขาจับนกเอามาบึงขายเป็นตัว ๆ นกกระจาบทอดกรอบ ๆ “จาบกรอบ” “จาบกรอบ”...เที่ยวบอกขายตามข้างสถานีรถไฟ คราวหนึ่งมีคนรู้จักกัน ชื้อมาให้เอาตมาฉัน เอาใส่ถุง “นิมนต์ฉันนกกกรอบอร่อยดี” เอาตมาบอกว่า “ฉันไม่ได้ เจริญพร” “ทำไม”

“สงสารมัน กินไม่ลง มันยังเป็นตัวนกอยู่ กินไม่ลง” คือมันยังมีหัว มีตีน มีปีก แต่มันไม่มีขนเท่านั้นเอง แต่ดูแล้วก็ยังเป็นนกอยู่ จะไปใจจัดใจดำกินมันก็กินไม่ลง กินไม่ได้ บอกว่าเอาตมาฉันไม่ได้ มันกลืนไม่ลง ใส่เข้าไปในปากไม่ได้ มันรู้สึกว่กระดากอย่างไรพิกล แต่พวกเมา ๆ มันชอบ เลยเอาไปกินกันเองต่อไป กินไม่ไหว นกเหล่านั้น เขาทอดขายทุกเที่ยวเมอร์ลระ รถใครผ่านภาชีเขาก็ขายกันไปตามเรื่อง นกจึงถูกทำลายมาก ด้วยวิธีการอย่างนี้

ถ้าเราไม่ยอมให้คนจับนกกมาทรมาน เราก็ไม่ควรจะไปซื้อนกปล่อย คือไม่ควรซื้อ ถ้าเราไม่ซื้อกันหมด เช่น มาขาย

ที่หน้าวัดชลประทานฯ นี้ ไม่มีใครซื้อ เขาก็ไปขายที่อื่น ที่อื่นไม่มี
คนซื้อก็ต้องเลิกอาชีพไปจับนกมาขาย หันไปปลุกผัก ปลุกอะไรขาย
ดีกว่า เพราะว่าไม่ต้องลำบากแก่สัตว์ทั้งหลาย อันนี้ก็ตีเหมือนกัน
จึงอยากจะขอแนะนำว่า **อย่าไปซื้อนกปล่อยดีกว่า เพราะมัน
จะเป็นเหตุให้คนไปจับนกมาขายต่อไป**

จริงอยู่ขณะที่เราปล่อยนั้น จิตเป็นกุศลนิดหน่อย คือเกิด
เมตตา เกิดสงสาร แต่ว่าสงสารนั้นก็ไม่มีบริสุทธิเท่าใด เพราะยังม
ความเห็นแก่ตัวแฝงอยู่กับตัวความสงสารตัวนั้น **ความเห็นแก่ตัว
นั่นก็คือตัวเองอยากสบาย เลยเอาเคราะห์ร้ายฝากกับนกไป
ฝากกับเต่าไป** เต่าก็เลยไปเคราะห์ร้ายต่อไป...

เคราะห์ร้ายอย่างไร ? เต่า นี้เขาเอาไปปล่อยในสระที่มีน้ำ
สกปรก เช่น สระในวัด น้ำก็ไม่สะอาดเท่าใดหรอก มันขังอยู่
ไม่ได้ถ่ายเทก็ไม่ค่อยสะอาด ยิ่งเป็นคูคลองที่สมัยก่อนทำไว้ดี
น้ำใสเพราะว่าน้ำในแม่น้ำไหลเข้าได้ ออกได้ น้ำก็สะอาด เตี้ยนี้
คงเข้าออกไม่ได้ น้ำก็ไม่สะอาด แล้วพลเมืองเต่ามากเหลือเกินที่วัด
เบญจมาพิตรนี้ ในคูข้างโบสถ์ **พลเมืองเต่ามาก ไต่กันยัวเยี้ย
ก่ายกันไปก่ายกันมา** แล้วก็ไม่ค่อยสะอาด เต่าเหล่านั้น เพราะน้ำ
สกปรก อยู่กันอย่างแออัดยัดเยียด นาน ๆ จะมีคนซื้อผักบุงไปให้
สักทีหนึ่ง เต่าก็พอจะได้กินผักบุง

แต่ยังมีคนเอาไปเพิ่มพลเมืองเต่าในคูน้ำนั้น กันอยู่เรื่อย ๆ มีมากแล้วยังเอาไปเพิ่มอีก คุณมีชัย ก็ไม่ได้บอกให้คุมกำเนิดเสียบ้างเลยปล่อยกันเรื่อย ปล่อยลงไปในที่ทรمانลำบาก ถ้าซื้อแล้วนำไปปล่อยในแม่น้ำเจ้าพระยา ก็จะดีหน่อย หรือนำไปปล่อยในหนองใหญ่ หรือบึงใหญ่ เช่น เอาไปปล่อยที่บึงบรรพต ที่นับว่ากว้างขวาง เต่าพอได้หากิน ไม่มีใครให้ก็ไม่เป็นไร อาหารธรรมชาติเยอะ มันก็พอจะอยู่ได้ **นี่เราซื้อหน้าวัดไหนก็ปล่อยหน้าวัดนั้น บางทีก็หงายท้อง เน่าอยู่ในน้ำ ก็ทำให้น้ำเสียต่อไปอีก** มีคนซื้อปล่อยอย่างนี้บ่อย ๆ

นก ปล่อยแล้วก็ไม่ค่อยจะแข็งแรงเท่าใด ทำความลำบากให้แก่นกตัวอื่นต่อไป ถ้านกมันประท้วงได้ ก็คงจะเดินขบวนมาหน้าทำเนียบนานแล้ว บอกว่า “**หมม ! เมื่อไหร่จะออกกฎเกณฑ์ อย่าให้คนจับพวกกระผมไปซังทรمانกันอีกเลย**” แต่นกมันก็ไปไม่ได้ ความจริงมันบินไปก็ได้ แต่มันก็ไม่รู้ว่าจะพูดกับใคร พูดกันไม่รู้เรื่อง

อาตมาคิดบ่อย ๆ คือไปไหนแล้วก็เห็นคนซื้อนกปล่อย ก็นึกในใจว่า เอ! การปล่อยนกปล่อยปลา ปล่อยเต่า ปล่อยอะไรนี้ บางคนก็หนักไปกว่านั้น ซื้อ **วัว** ไปปล่อย...ไปปล่อยที่ไหน ไปปล่อยที่วัดชนะสงคราม เดียวนี้พลเมืองวัวที่วัดชนะสงครามเพิ่มขึ้นหลายตัวแล้ว ๒๐ กว่าตัวแล้ว ที่กักคับแคบ สนามหญ้าก็ไม่มี ที่จะกินอะไร

ก็ไม่มี เที้ยวและเที้ยวเต็มชยะมูลฝอยที่เขาเอามาทิ้ง ๆ ขว้าง ๆ ก็พอ
ได้กินไปมือหนึ่ง ๆ ก็รู้สึกว่่าลำบาก เจ้าหน้าที่ฝ่ายอะไรก็ตาม น่าจะ
จับว่วเหล่านั้น เอาไปปล่อยไว้ที่เขาใหญ่ เอาไปปล่อยเสียในป่า
ให้ไปอยู่ในป่าเขาใหญ่ หรือว่าไปหาที่สักแห่งหนึ่ง เอาไป
ปล่อยไว้ ใครไม่มีว่วโกนา ก็มาเอาไปใช้ได้ โกนาเสร็จแล้ว
ก็เอามาปล่อยไว้ที่นั่นต่อไป ว่วก็คงจะสบายใจมากขึ้น
เพราะมีที่เที้ยวกว้างขวาง เป็นทุ่งกว้าง นี่ต้องเที้ยววกไปวกมา
อยู่ข้างวิหาร บริเวณนั้นแหละเที้ยวเดินอยู่แถวนั้นนั่นเอง ไปไหน
ไม่ได้ ทั้ง ๆ ที่มีมากแล้ว คนก็ยังอุตส่าห์เอาไปปล่อย

คนที่เอาว่วไปปล่อยนี่มันเรื่องอะไร ? ...เรื่องไปดูหมอ ไปหา
หมอดู หมอดูว่าเคราะห์ร้าย ต้องปล่อยสัตว์ ๔ เท้า ๒ เท้า...
๒ เท้าก็ปล่อยนก...๔ เท้าก็เต่า ว่ว ควาย ไปซื้อปล่อย ซื้อ
แล้วเอาไปปล่อยไกลก็ไม่ได้ ไม่มีรถ ๑๐ ล้อบรรทุก เลยเอามา
ปล่อยใกล้ ๆ

วัดนี้ก็เคยมีคนเอามาปล่อย ๒ ตัว ควายตัวหนึ่ง ว่วตัวหนึ่ง
อาตมาไม่อยู่วันนั้น ถ้าอยู่ก็จะได้เจอดีกัน คือจะได้เทศน์กัน...แต่
ไม่ได้เจอ มาปล่อยเวลาที่ไม่มีอยู่เสียด้วย มาถึงเห็นว่ว ควายมาย่ำอยู่ใน
ในสนามข้างโบสถ์ “เฮ้ ! ใครเอาว่วควายมาปล่อยในวัด”

พระบอกว่า “เขาเอามาสะเดาะเคราะห์ เอามาปล่อยไว้”
“อ้าว ! เขาสะเดาะเคราะห์เขา แต่มาทำเคราะห์ให้แก่เรา

นะซี” ให้พระล่าบากอีก เพราะว่ามันเที่ยวเหยียบสนาม สนามสวย ๆ คว้าเหยียบเป็นรอยหมด แล้วที่ร้ายคือต้นไม้ที่ปลูกไว้ มันคันตัว ไม่รู้ว่าจะเอาแปรงที่ไหนมาถู มันก็ไปถูกับต้นไม้ โยกไป โยกมา ต้นไม้ก็ตายไป พังไป มันอย่างนี้แหละ เรื่องควายมันเป็น อย่างนั้น มันมากัน ๒ ตัว มันก็รักกันดี คว้าลงอาบน้ำในคูนัน รัวมันอาบไม่ได้ มันไปยืนดู คว้าอยู่ในน้ำนานเท่าใด มันก็ยืนดู อย่างนั้นแหละ เพราะมันมาพร้อมกัน เลยเป็นเพื่อนกัน ยืนรอจน คว้าขึ้นจากน้ำแล้วจึงเดินไปด้วยกันต่อไป ไปที่ไหนก็ไปด้วยกัน นอนใกล้กัน สัมผัสรักใคร่กันดี

อาตมาเห็นว่า “เอ ! ไม่ไหวแล้ว ถ้าปล่อยเจ้า ๒ ตัวนี้ ไว้ ต้นไม้จะย่อยยับหมด” เลยบอกให้พระไปบอกคนหลังวัด ที่เขาทำมาหากินเรื่องไร่เรื่องนา บอกว่าให้มาเอาควายกับ รัวไปด้วย อย่าเอาไปฆ่านะ เอาไปเลี้ยงไว้ ไว้ใช้ไถนา หลายปีแล้ว ป่านนี้จะเป็นอย่างไรก็ไม่รู้ เรียกว่าพ้นจากวัด แล้วก็แล้วกัน ไม่ต้องเป็นห่วงต่อไป

อันนี้ก็เกิดจากความเข้าใจผิดชนิดหนึ่ง คือเข้าใจผิด ว่าสิ่งเหล่านั้นจะสะเดาะเคราะห์ให้ได้ จะทำให้เคราะห์ร้าย หายไป โชคร้ายหายไป เป็นการกระทำที่ไม่ค่อยตรงกับหลัก คำสอนในทางพระพุทธศาสนา เพราะว่าเคราะห์ร้ายไม่ได้หลุด ไปเพราะการปล่อยสิ่งเหล่านั้น แต่ว่ามันจะหมดไปก็เพราะ

ว่า เรารู้ว่าอะไรเป็นเหตุของสิ่งนั้น แล้วเราแก้ไขที่เหตุ
ตัวผลมันก็หายไป

หลักธรรมของพระพุทธเจ้าสอนไว้ชัดเจนอย่างยิ่ง คือ
สอนว่า สิ่งทั้งหลายเกิดจากเหตุ ไม่มี “เหตุ” “ผล” จะเกิด
ไม่ได้ อันนี้เมื่อ “มีผลอะไรเกิดขึ้น” เราก็ต้องศึกษาว่า เหตุ
มันคืออะไร? หรือว่ามันมาจากอะไร? ต้องสาวไปให้รู้เหตุ
รู้ผลของเรื่องนั้น ๆ การศึกษาให้เข้าใจเหตุ-ผล นี่เป็นเรื่องของความ
ก้าวหน้าทางปัญญา แต่ถ้าเราไม่ศึกษาเหตุผล เราก็ไม่ก้าวหน้า
ทางปัญญา แต่เราจะทำอะไรแบบที่เขาทำกันมา แล้วก็ไม่ถูกต้อง
เป็นการกระทำที่เป็นเรื่องไสยศาสตร์ไปบ้าง เป็นเรื่องความเข้าใจ
ผิดหลงผิดไปบ้าง จึงได้กระทำอย่างนั้น

จึงใคร่จะทำความเข้าใจกันเสียใหม่ว่า เรื่องเคราะห์โศก
โรครภัยทั้งหลายทั้งปวงนั้น มันเกิดขึ้นเพราะเราเป็นผู้ทำ
ให้เกิดขึ้น ไม่ใช่เรื่องอะไร มันเกิดเพราะเราเป็นผู้ทำให้เกิด

แม้จะมีเรื่องภายนอก เช่น เรื่องดินฟ้าอากาศ ฝนตก
อาจจะทำให้คนเป็นหวัดได้ ร้อนจัดก็อาจจะทำให้สภาพร่างกาย
เปลี่ยนแปลงไปได้ แต่นั่นก็เกี่ยวกับคนผู้นั้นเองอีกนั่นแหละ คือ
ไม่ระมัดระวัง สิ่งนั้นจึงเกิดขึ้น ถ้าเรารู้ว่าฝนจะตก กลางคืน
ตอนตีอากาศมันอาจจะเย็น ก็ต้องใส่เสื้อไว้ให้ร่างกายมันอุ่น หรือ
เอาผ้าผวยคลุมหน้าอกไว้ไม่ให้กระทบความเย็น ก็จะไม่เกิดเป็น

หวัดอะไร แต่เพราะเราปล่อย เราประมาท จึงได้เกิดผดปกติทางร่างกาย อันนี้มันก็อยู่ที่เราเอง แม้จะมีสิ่งภายนอกเข้ามาเกี่ยวข้อง ก็ไม่ใช่ตัวการสำคัญ

ตัวการสำคัญนั้นอยู่ที่การกระทำของเราเอง จึงต้องแก้ที่การกระทำ เมื่อมีอะไรเกิดขึ้น เราก็ต้องรู้ว่าเราผดอะไร แล้วเราก็หาวิธีแก้ไข ถ้าเป็นโรคภัยไข้เจ็บก็ต้องไปหาหมอ การไปหาหมอนั้นต้องรีบไป พอรู้สึกว่าร่างกายผดปกติก็ต้องรีบไปเพื่อหมอจะได้ตรวจร่างกาย จะได้รู้ว่าเป็นโรคอะไร แล้วจะได้ให้ยาสำหรับกินเพื่อแก้ไขให้หาย อย่างนี้ก็เรียกว่าเป็นผู้ไม่ประมาท ทำอะไรทันท่วงที ชีวิตก็จะปลอดภัยอย่างหนึ่ง

เรื่องอื่นอีก เช่นว่าเรามีความทุกข์ทางใจ ด้วยปัญหาอะไรก็ตาม ญาติโยมก็คงต้องมีเรื่องทุกข์ เรื่องร้อนใจด้วยอะไรต่างๆ เวลาเกิดความทุกข์ขึ้น ที่เราพูดกันมากที่สุด ก็คือว่า “แหม! หมู่นี้ดวงไม่ค่อยดี” จึงได้เกิดความทุกข์อย่างนั้นอย่างนี้

อันนี้ก็คือความเข้าใจผิดอีกชนิดหนึ่งเหมือนกัน ว่าดวงไม่ดี แล้วก็คิดว่าแก้ไขทางดวง แก้ไขด้วยการสะเดาะเคราะห์ ด้วยการปลุก ด้วยการเสก ด้วยการรดน้ำมนต์ หรือด้วยการปล่อยนก ปล่อยปลา นึกว่าเคราะห์มันจะหายไป คิดให้ตีสักหน่อยว่ามันเกี่ยวกันหรือเปล่ากับสิ่งเหล่านั้น เช่น เรามีความทุกข์นี้มันเกี่ยวกับนกที่เราปล่อยหรือเปล่า เกี่ยวกับตัวเต่าตัววัวอะไรต่างๆ ที่เราปล่อยไปหรือเปล่า

ถ้าคิดด้วยปัญญา ก็จะทำให้เห็นว่ามันคนละเรื่อง มันคนละขณะ คนละกรณีกัน ไม่ใช่เรื่องที่เกี่ยวข้องกันเท่าใด เพราะเรื่องความทุกข์นั้นมันเนื่องจากการคิดผิดของเราเอง เราคิดในเรื่องบางอย่างผิดไป เข้าใจเรื่องบางอย่างผิดไป แล้วก็ทำอะไรมันผิดไปจึงทำให้เกิดสิ่งนี้ขึ้น การแก้ไข ก็ต้องแก้ไขที่ตัวเรา ไม่ใช่แก้ด้วยสิ่งภายนอก การแก้ที่ตัวก็ต้องพิจารณาตัวเราเอง ให้รู้ว่าเราทำผิดด้วยเรื่องอะไร แล้วก็แก้ที่เหตุของสิ่งนั้น

คนเราโดยปกตินั้น ไม่ค่อยจะยอมรับว่าตัวผิด อันนี้แหละสำคัญนักหนา ที่เป็นปัญหาบกพร่องในชีวิตคนเราทั่วๆ ไป คือไม่ยอมรับว่าตัวผิด อันนี้สำคัญ พระพุทธศาสนาของเราสอนให้เรายอมรับว่าเราเป็นผู้ผิด ให้ยอมรับว่าตัวเราเป็นผู้ผิด อย่าไปขัดความผิดนี้ให้ใคร...ให้กับดินฟ้าอากาศ...กับเหตุการณ์อะไร อย่าไปขัดให้ แต่ต้องขัดกับตัวเอง ให้นึกได้ว่า เราคงจะบกพร่องอะไรสักอย่าง เราคงจะทำผิดอะไรสักอย่าง จึงได้เกิดสิ่งนี้ขึ้น ต้องเข้าใจข้อนี้ก่อนเป็นฐานสำคัญเบื้องต้นคือยอมรับว่าเราผิดนั้นแหละ

ครั้นเมื่อยอมรับว่าเราผิดแล้ว การที่จะแก้ก็คือว่า ค้นหาสาเหตุของความบกพร่องอันนั้น ของความทุกข์อันนั้นของสิ่งที่เกิดขึ้นนั้น ว่ามันมีเหตุ ไม่มีเหตุ ผลจะเกิดขึ้นไม่ได้ และเหตุนั้น

ไม่ใช่เกิดจากท้องฟ้า ไม่ได้เกิดจากอะไร ๆ มาดลบันดาลให้เราเป็น แต่เป็นเพราะเราทำอะไรสักอย่างที่เรารู้ไม่เข้าใจ ด้วยความพลอ ด้วยความประมาท สติปัญญาไม่สมบูรณ์ จึงได้เกิดกระทำการผิดพลาดขึ้นอย่างนั้น ทางที่แก้ก็คือต้องค้นเหตุให้พบ

ครั้นค้นเหตุพบแล้ว ก็แก้ที่ตัวเหตุ ผลมันก็หายไปเพราะเราแก้เหตุได้ ผลมันก็ไม่มี เหมือนกับไฟไหม้ป่า ถ้าหากว่าเราเอาน้ำไปสาดลงที่กองไฟ ไฟมันก็หยุด ไม่ไหม้เชื้อต่อไป ไฟป่านั้นก็ไม่มี เพราะเรารู้ว่า ไฟมันไหม้แล้วก็ดับได้ทันที่วงที่ อันนี้เรียกว่าแก้ที่เหตุ ผลก็พลอยหายไป

คนเราโดยมากมักจะโทษเหตุภายนอก นึกว่าดวงดาวให้โทษ...ดาวนั้นให้โทษ...ดาวนี้ให้โทษ นึกว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้โทษ นึกว่าพระภูมิเจ้าที่ให้โทษ นึกว่าผีบ้านผีเรือนให้โทษ แล้วก็ไปแก้กับสิ่งเหล่านั้น สิ้นเครื่องเช่น เครื่องไหวไปมากมาย เพื่อจะแก้ให้คลายจากความทุกข์ ความเดือดร้อน แต่ว่าเซนไหวไปแล้วก็ยังไม่คลาย ความทุกข์ยังไม่หาย...ก็จะหายได้อย่างไร ? เพราะเรา ยังไม่ได้แก้ที่ตัวเหตุนี้ ผลก็ยังปรากฏต่อไป **เหตุมันอยู่ที่เรา ไม่ได้ อยู่ที่สิ่งศักดิ์สิทธิ์...ต้นไม้...หรืออะไรต่าง ๆ ที่เราเข้าใจว่าเป็นเหตุ** ไม่ใช่เรื่องนั้น เราต้องมาแก้ที่ตัวเรา ค้นหาคความบกพร่องในตัวของเราเอง มันเกิดจากอะไร ?

ยกตัวอย่างง่าย ๆ เช่นว่า เราเดินไปสะดุดอะไรเข้า เล็บเกือบหลุดไปนะ ที่เราเดินสะดุดนั้น จะไปโทษสิ่งนั้นที่วางอยู่ก็ไม่ได้ ไม้มันก็อยู่อย่างนั้น อะไร ๆ มันก็อยู่อย่างนั้น อะไร ๆ มันก็อยู่อย่างนั้น เราก็เคยเดินมาตรงนั้นหลายหนหลายครั้งแล้ว แต่ว่าไม่ได้สะดุดซักที วันนั้นทำไมจึงสะดุด เพราะรีบร้อนที่จะลุกขึ้นไป เพราะอะไรก็ตาม รีบร้อนจะไปดูสิ่งอะไรบางอย่าง เดินด้วยความไม่ระมัดระวัง จึงไปชนสิ่งนั้นเข้า เล็บเกือบจะหลุดไป เจ็บ...นั่งลงกุมข้อเท้า เพราะความเจ็บปวด แล้วถ้าเราจะพูดว่า “แหม! วันนี้ดวงไม่ดี เดินสะดุดสิ่งนั้น” มันก็ไม่ถูก มันไม่ใช่เรื่องดวงไม่ดี เรื่องเราอยากจะไปดูอะไรด้วยความรีบร้อน เลยไม่ระมัดระวังในการเดิน เราจึงได้สะดุดสิ่งนั้น ทำให้เกิดความเจ็บปวด สาเหตุมันอยู่ที่เราไม่ระมัดระวัง ที่ตัวของเราเอง

คนเข้าห้องน้ำ พลาดทำบ่อย ๆ...ในห้องน้ำนี้ต้องระมัดระวังมาก เพราะว่าเนื้อที่มันจำกัด มันแคบ กว้างสักเมตรหนึ่ง อาจจะยาวสักเมตรครึ่งอะไรอย่างนั้น เวลาล้มแล้วจะต้องกระทบอะไรแน่ ต้องกระทบฝาด้านใดด้านหนึ่ง หรือล้มลงไปกระทบกับอ่างล้างหน้า ล้มลงไปกระทบโถส้วมอะไรก็ได้ เพราะมันสั้น เมื่อเวลาจะเข้าห้องน้ำ ถ้าล้มล้มลงไป ก็มักจะบอกว่า “แหม! วันนี้โชคไม่ดี ล้มในห้องน้ำ” ล้มได้เพียงขนาดเจ็บปวด ไม่ถึงกับเส้นโลหิตในสมองแตก แล้วก็ป็นอัมพาต เคลื่อนไหวไม่ได้

คนที่เป็นอัมพาท เพราะหกล้มนี้มีเยอะแยะ เพราะว่า
 กระทบแรง คีระกระทบแรง เส้นโลหิตฝอยในสมองเสียหาย
 เลือดขึ้นไปเลี้ยงสมองไม่ได้ ก็กลายเป็นอัมพาทไป เราจะบอกว่า
 “แหม! มาลำบากตอนแก่ ดวงมันไม่ดีจริง ๆ ปีนี้ พระราหูเข้าเสีย
 ด้วย ยังไม่รู้ว่าจะเมื่อไหร่จะออกสักที” พระราหูนี้ก็ไม่ร้ายอะไร ความ
 จริงนะ **ราหูคืออะไร...**คือโลกของเรานั้นแหละ เราเหยียบบอก
 พระราหูอยู่ทุกวัน แล้วทำอะไรกับพระราหูอยู่ทุกวัน แก่ไม่ได้
 โกรธได้เคืองอะไร แผ่นดินนี้ไม่โกรธใครเคืองใคร

พระพุทธเจ้าท่านสอนว่า จงทำใจให้เหมือนแผ่นดิน

เพราะว่าแผ่นดินนั้นไม่มีความยินดี ไม่มีความยินร้าย ใครจะเอา
 น้ำหอมไปราด แผ่นดินก็ไม่ได้ยินดี เอาของเหม็นไปราดแผ่นดิน
 ก็ไม่ได้เกิดความยินร้าย เราจะกระทบสัก ๒-๓ ที่ เจ็บสั่นเอง
 นั้นแหละ แผ่นดินไม่ได้เจ็บปวดรวดร้าวอะไร แผ่นดินนี้หนักแน่น
 ไม่หวั่นไหว ไม่โยกโคลงกับอะไรต่ออะไรทั้งนั้น พระพุทธเจ้าท่าน
 จึงสอนพระภิกษุว่า **“จงทำใจให้หนักแน่นเหมือนแผ่นดิน”** ให้
 ทำใจให้หนักแน่นเหมือนกับพระราหูนั้นแหละ

พระราหูนี้แหละคือโลก เวลาเกิดสุริยคราส จันทรคราส
 เป็นอะไรขึ้นมาอย่างนั้น เขาว่าพระราหูกลืนพระจันทร์...ก็ถูก
 แต่ไม่ได้กลืนเข้าไปหรอก...แค่ไปบังไว้ส่วนหนึ่งพระจันทร์จึงเลย
 มัวไป หรือว่าบังอาทิตย์หมดดวง

เหมือนในหลวงรัชกาลที่ ๕ ท่านคำนวณดูล่วงหน้า รู้ว่าจะมี
สุริยุคราส แลเห็นชัดได้ที่บ้านห้วยกอ อำเภอปราณบุรี จังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์ ท่านก็เสด็จไปดู ชาวต่างประเทศก็ได้มาดูกัน ดูกัน
แล้วก็ชื่นชมกันในพระปัญญาบารมีของพระเจ้าอยู่หัวพระองค์นั้น
ว่ามีความสามารถเป็นนักวิทยาศาสตร์ในด้านนั้นผู้หนึ่งเหมือนกัน

นี่ก็เป็นเรื่องของราหูไปบังพระอาทิตย์ คือเงามันทับกัน
ดวงอาทิตย์ก็หม่นไป โลกก็หม่นไป ดวงจันทร์ก็หม่นไป มันหม่น
ไปทับกันเข้าพอดี เลยมืดหมดดวง มีดไม่นานหรอก เต็มวิกิพัน
ไปแล้ว ค่อยสว่างขึ้น ๆ

สมัยก่อนเมื่อเกิดจันทรคราส คนก็ลุกขึ้นตีปี่ ตีกลอง ไป
ปลุกต้นไม้ ให้ลุกขึ้น เต็มจะถูกจันทรคราสครอบงำและไม่เป็น
ดอกเป็นผล จุดประทัด ยิงปืน พระสงฆ์องค์เจ้าก็พลอยไปสวด
มนต์กับเขาด้วย ช่วย...ช่วยดวงจันทร์ ว่าราหูอย่ากินพระจันทร์
เลย ปล่อยทีเถอะ ๆ สวดมนต์หรือไม่สวด พระราหูก็ต้องปล่อย
เพราะว่าพระราหูแกหม่นอยู่ตลอดเวลา ไม่ใช่แกจะหยุดนิ่งเสีย
เมื่อไหร่ อันนี้คือความเข้าใจของคนในสมัยก่อน สมัยที่ยัง
ไม่ได้เรียนเรื่องดาราศาสตร์อย่างละเอียด ไม่ได้เรียนเรื่อง
ภูมิศาสตร์ ไม่ได้รู้เรื่องของจักรวาลอย่างแบบคาย เลยเข้าใจ
ว่าราหูอมพระจันทร์ อมพระอาทิตย์

แล้วยังเขียนว่า พระราหูมาเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าเสียด้วยซิ
มันไปถึงขนาดนั้น อันนี้เอาเข้าไปใส่ที่หลัง ว่าพระราหูมาเฝ้า

พระพุทธเจ้า ตัวราหู...โลกนี้ไม่เคลื่อนไหวไปไหนหรอก หมุนอยู่
ตรงนี้ มันอาจจะเคลื่อนไปนิด ๆ หน่อย ๆ จะทำคนให้เดือดร้อนก็
ไม่ได้

ความจริงราหูที่ช่วยคนมาก เราได้อาหารก็จากพระราหู
ได้น้ำจากราหู ได้เสื้อผ้าจากราหู ได้ยาจากราหู ได้เรือนอยู่อาศัย
ก็พระราหูอีกนั่นแหละ เอามาจากไหนโยมคิดดู...เอามาจากราหู
ทั้งนั้น **ราหูไม่ใช่ยักษ์ร้าย ที่จะให้โทษแก่ใคร** แต่ว่าตำรา
ไสยศาสตร์ เขียนภาพราหูเป็นยักษ์ไป มีเขี้ยวออกมานอกปาก
ตัวใหญ่มหึมา สามารถที่จะให้โทษให้คุณแก่ใครได้ ให้โทษมาก คุณ
ไม่ค่อยมี นี่มันผิดตามธรรมชาติ ผิดกฎธรรมชาติ เพราะตัวราหู
คือโลก **โลกนี้ไม่ให้โทษแก่ใคร มีแต่คนให้โทษแก่โลกเอง**
ในโลกนี้มีทรัพย์สมบัติมากมาย เพชรนิลจินดา ที่เราเอามาห้อย
ตุ้มตุ้งไว้ที่หูบ้าง ใส่ไว้ที่นิ้วบ้าง ที่ข้อมือบ้าง พอให้ขโมยมันจ้องดู
น้ำลายไหลไปตาม ๆ กันได้นะ เอามาจากไหน โยมลองคิดดูเถอะ ก็
จากราหูทั้งนั่นแหละ พระราหูให้ทั้งนั่นแหละ แล้วจะว่าพระ
ราหูมาทำให้เราเสียหายอย่างไร...มันไม่ถูกนะ เลิกเข้าใจอย่าง
นั้นเสียที อย่าคิดว่าราหูให้โทษอังคารถึงลัคน์...ลัคน์ถึงราหู
แหม! ไม่ได้ ใครไปถึงพระราหูเข้าละมันแย่น้อย ต้องทำพิธี
รับเคราะห์ นิมนต์พระมา ๒ องค์ องค์หนึ่งเป็นดวงนั้น องค์หนึ่ง
เป็นดวงนี้ ๒ ดาวนะ พระสองดาว ไปนั่งรับเคราะห์กันอื่น

เขาเคยมานิมนต์อาตมาเหมือนกัน บอกว่าไปรับพระราหู
 หน่อย บอกว่า “อ๊วย! ไม่ไหว หนัก แบกไม่ไหว พระราหูหนัก
 อาตมาแบกไม่ไหว อาตมาเหยียบพระราหูได้ แต่แบกพระราหู
 นี้ไม่ไหว” ก็ต้องอธิบายให้เข้าใจว่ามันไม่ใช่เรื่องพระราหู ไม่ใช่
 พระอังคาร ไม่ใช่พระพุทธรูป พระศุกร์...พระเสาร์อะไรหามิได้ ไม่ใช่
 อย่างนั้น มันคนละเรื่อง **ความทุกข์นี้มันเกิดขึ้นจากเรื่องอื่น
 ไม่ใช่เกิดเพราะดาวนั้นดาวนี้อะไร** คนไม่เข้าใจ แล้วก็พูดกัน
 มานาน พูดกันมาเป็นพันปี ไม่มีใครพูดให้เข้าใจ ไม่มีใครชี้แจงให้
 รู้เรื่อง คนก็หลงไปในทางอย่างนั้น

จึงขอให้เข้าใจเสียใหม่ว่า ไม่ใช่อย่างนั้น ไม่ใช่เรื่องเคราะห์
 ร้ายอย่างนั้น **เคราะห์ร้ายเกิดจากเราทำผิด เราจะเลิกเคราะห์
 ก็ต้องเลิกทำผิด ตัดเหตุของความผิด...**

เคราะห์ร้ายเพราะเล่นการพนัน...เลิกการพนัน

เคราะห์ร้ายเพราะสิ่งเสพติด...เลิกสิ่งเสพติด

เคราะห์ร้ายเพราะไปเที่ยวกลางคืน...เลิกเที่ยวกลางคืน

เคราะห์ร้ายเพราะคบเพื่อนชั่ว...เลิกคบเพื่อนชั่ว

เคราะห์ร้ายเพราะสุรุษุ่ยสุร่ายจ่ายทรัพย์ไม่เป็น เป็นหนี้เป็นสิน
 รุงรัง เขาจะริบบ้านริบช่องแล้ว...ก็ต้องเลิก ไปประนีประนอมกันกับ
 เจ้าหนี้ เพื่อจะได้ผ่อนปรนกันต่อไป

เคราะห์ร้ายเกิดจากความเกียจคร้าน...ก็ต้องเลิกเกียจคร้าน

อะไรเป็นต้นเหตุให้เลิกสิ่งนั้น นั่นแหละสะเดาะถูกต้อง สะเดาะเคราะห์ออกไปจากตัวเรา ถ้าเราสะเดาะแบบนี้แล้วก็สะเดาะได้ แบบอื่นไม่ได้ ทำไม่ได้ ไม่มีโอกาสที่จะทำได้ ญาติโยมมักจะเข้าใจอย่างนั้น แล้วก็หมอดูมักจะแนะนำอย่างนั้น ให้ไปสะเดาะเคราะห์ สะเดาะโคก สะเดาะโรค สะเดาะภัย พระสวดก็ขึ้นต้นด้วย...นะโมพุทธัส...กำจัดออกไป, นะโมธัมมัส...กำจัดออกไป, นะโมสังฆัส...กำจัดออกไป, สรรพอุบาทว์ สรรพจัญไร สรรพโรค สรรพภัย...ฯลฯ อื้อย! ยืดยาว ว่าดัง ๆ เสียด้วยนะ หลับตาว่าเลย แล้วก็รดน้ำ “ออกไป ๆ” คนที่ให้เขารดน้ำก็นึกว่าออกไปหมดแล้วแหละ ความจริงมันยังไม่ออกหรอก มันยังงืออยู่นั่นเอง ยังไม่ได้หลุดออกไปจากตัวเลยแม้แต่น้อย อันนี้แหละคือความไม่เข้าใจ จึงต้องไปปล่อยนกปล่อยปลา

ที่นี้เราควรจะปล่อยอะไร ? ปล่อยตัวเราเอง ปล่อยตัวเราเอง จากความหลงความเข้าใจผิดในเรื่องอะไรต่าง ๆ...ปล่อยตัวเอง

เหมือนว่าปล่อยเต้านี้แหละ เต้านี้เขาเปรียบด้วย ตัวโมหะ ตัวโมหะ คือ ตัวความหลง เขาจึงเขียนภาพว่าคนชี่วู้ แล้วยังแบกเต่าเข้าไปอีกตัวหนึ่ง ชี่วู้แบกเต่า เรียกว่าอวิชชาให้เกิดอวิชชา วัวนั้นก็คือตัวโง่ คนที่ชี่วู้ก็เป็นตัวคนโง่ แล้วแบกเต่าเข้าไปอีก ยิ่งโง่หนักเข้าไป ตัวเต้านี้เป็นตัวโง่ ตัวโมหะตัวไม่รู้ ตัว

ไม่เข้าใจในเรื่องอะไรต่าง ๆ แล้ว **เมื่อมีโมหะมันก็หลงผิด เข้าใจผิด เมื่อเข้าใจผิดก็เกิดโลภะ...อยากได้สิ่งที่ยังไม่ควรจะได้...อยากได้เมื่อยังไม่ถึงเวลาที่ควรจะได้...อยากได้เกินขอบเขตที่ตนมีสิทธิจะพึงมีพึงได้ อันนี้เป็นโลภะ**

โลภะเกิดเพราะโมหะ ความโกรธก็เกิดเพราะโมหะ เพราะเราไม่รู้ว่าจะอะไรเป็นอะไร เช่นใครมาถึงชี้หน้าตำเรา เราโกรธที่ได้โกรธนั้นเพราะอะไร ? เพราะเราไม่รู้ว่าคุณค่าอันนั้นคืออะไร ? คนด่านั้นคือใคร ? ตัวเราผู้ถูกด่านั้นคือใคร ? ไม่รู้ไม่เข้าใจ สำคัญผิด สำคัญผิดว่า “มันตำฉัน มันตำฉัน” เมื่อตำ “**ฉัน**” **ฉัน** ก็โกรธ พอโกรธแล้วก็ตำตอบเขาไปบ้าง **ชั้นแรกก็ด่ากันด้วยปาก ต่อมามันไม่สาแก่ใจ ต้องเอามือตำชี้หน้ามันเข้าบ้าง ชี้ด้วยนิ้วชี้ไม่ถนัด ก้าวมัดชี้เข้าไปเลย ใ้โน่นก็ชี้กลับมาม้าง เลยต่อยกันตีกันหัวร้างข้างแตก ไปโรงพักทั้งคู่ เลยก็ถูกปรับโทษกันไปตามเรื่อง นี้ก็เพราะตัวโมหะแท้ ๆ**

ถ้าเป็นคนฉลาดมีความเข้าใจในธรรมะ ได้เรียน ได้รู้ไว้บ้าง ว่าอะไรเป็นอะไร ว่าไม่มีผู้ตำ แล้วก็ไม่มีผู้ถูกตำ คำตำมันไม่มีเหมือนกัน เพราะมันเป็นแต่เพียง “ลมปาก” ออกมาเท่านั้น แต่ว่ามันเป็นเสียงตามอาการที่แสดงออกมา มันเป็นเสียงอย่างนั้น เป็นเสียงอย่างนี้ มันก็เป็นเรื่องสมมติ ไม่ได้จริงจังอะไร

เช่น เขาตำว่า “แกนี่มันชาติชั่ว” ถ้าเป็นคนฉลาดก็ไม่โกรธ เพราะเรามัน “ชาติไทย” ไม่ใช่ “ชาติชั่ว” นึกในใจว่า “เอ๊ะ! มันว่าชาติชั่ว...ไม่ใช่ มันด่าผิด กูมันชาติไทยนี่หว่า มันว่าชาติชั่ว ก็ช่างมันเถอะ มันเข้าใจผิดเอง” ไอ้คนตำมันเข้าใจผิด ตัวเขานั้นแหละคือชาติชั่วเพราะว่าใจเขาชั่ว เลยมองเห็นคนอื่นเป็นชั่วไป เราอย่าไปชู้กับเขา เพราะเขาชู้อยู่แล้ว เราอย่าไปชู้กับเขา ถ้าเราไปชู้ก็เพิ่มคนชั่วขึ้นอีกคนหนึ่ง แล้วก็เพิ่มความชั่วขึ้นอีกส่วนหนึ่ง เราควรจะอยู่ด้วยการลดคนชั่ว ลดความชั่ว ไม่เพิ่มทั้งสองอย่าง จึงจะเป็นการถูกต้อง

พระพุทธเจ้าท่านตรัสสอนว่า “ภิกษุทั้งหลาย ถ้าใครมาตำว่าเธอด้วยประการใดก็ตาม เธอโกรธแค้นต่อบุคคลนั้นแล้วไปด่าตอบเขา คนที่ด่าเขาทีหลังนั้นแหละ เลวกว่าคนก่อน”

สมมติเป็นตัวบุคคลว่านาย ก.มาด่านาย ข. อย่างนั้นอย่างนี้ นาย ข. โกรธ ด่าตอบ นาย ก. ไปอีกเท่าหนึ่ง พระองค์บอกวว่า นายข. นี้เลวกว่า นาย ก. **ทำไมจึงว่านาย ข. เลวกว่า นาย ก.** ก็เพราะว่านาย ก. นั้นมาสาธิตให้ดูอยู่แล้ว ว่าหน้าตามันเป็นอย่างไร เสียงมันเป็นอย่างไร ท่าทางมันเป็นอย่างไร ถกเขมรเกนแก่ ท่าทางมันน่าดูกับเขาเมื่อไหร่? มันเป็นสุภาพชนกับเขาเมื่อไหร่? อาการที่กระทำอย่างนั้น ควรจะเกลียดชังนั้นเป็นบทเรียน เป็นเครื่องเตือนใจ

แล้วไม่ไปแสดงอาการอย่างนั้น ก็เรียกว่าเราชนะนาย ก. แต่นาย ข. ไม่อย่างนั้น “อ๊อ! มันว่ากู ไม่ได้ เสียเหลี่ยม มันต้องว่าตอบไปบ้าง” นี่แหละนาย ข. เลวกว่า นาย ก. แล้วก็เพิ่มคนชั่วขึ้นอีกคนหนึ่ง เพิ่มความชั่วขึ้นอีกส่วนหนึ่งในโลก เราควรจะอยู่ด้วยการลด เลิกละความชั่ว เลิกละความชั่วไม่ให้เกิดขึ้นในใจของเรา จึงจะเป็นการถูกต้อง

ถ้าจะปล่อยเต่าก็หมายความว่า ปล่อยความหลงผิด ปล่อยความเข้าใจผิด ปล่อยความโง่ ความมกมาย ความเชื่อผิดทาง อะไรต่าง ๆ ที่เราไม่ควรจะเชื่ออย่างนั้น ออกให้หมดไปจากใจของเรา อย่างนี้เรียกว่าปล่อยเต่า คือความโง่ออกไป ไม่ต้องไปซื้อเต่าปล่อย แต่เราปล่อยความโง่ของเราดีกว่า ถ้าเห็นเต่าที่ไรก็นึกว่า “เออ! ไข่เจ้าโมหะถูกขังอยู่ในนี้แล้ว...แต่ว่าไข่อยู่ในตาข่ายนั้นมันไม่สำคัญ มันสำคัญที่อยู่ในตัวข่านี้ซิ โมหะที่มันอยู่ในตัวข่านี้ ทำให้ข่าหลงผิด เข้าใจผิด คิดผิด พุดผิด ทำผิด คบคนผิดไปสู่อสถานที่ผิด หาเรื่องให้ยุ่งใจบ่อย ๆ” นึกได้ “เอ! ควรจะปล่อยเจ้าสิ่งนี้”

ทีนี้จะปล่อยด้วยอะไร ปล่อยเต่าคือความโง่ ความโมหะนี้จะปล่อยด้วยอะไร ?...ก็ต้องปล่อยด้วยปัญญา ปล่อยด้วยปัญญา ปล่อยด้วยสติ ด้วยปัญญา ด้วยการบังคับตัวเอง ด้วยความอดทน เอาธรรมะมาประกอบในการปลดปล่อย

ชั้นแรกก็ต้องมีปัญญา พิจารณาสິงนั้น ที่มันเกิดขึ้น แก่ตัวเรา ให้รู้ว่าอะไรมันเกิดขึ้น มันมาจากอะไร? พระพุทธเจ้าว่าดีหรือว่าชั่ว? ว่าเป็นเหตุให้เกิดทุกข์ หรือว่าเป็นเหตุให้เกิดความสุข? เราต้องนึกถึงพระพุทธเจ้า **เอาปัญญาของพระพุทธเจ้า มาเพิ่มปัญญาของเรา** แล้วเราก็จะเข้าใจเรื่องนั้นตามสภาพที่เป็นจริง เมื่อเห็นสิ่งนั้นตามสภาพที่เป็นจริงแล้ว เราก็จะไม่ให้เกิดอะไรขึ้นในใจของเรา เพราะสิ่งนั้นมันไม่ถูกต้อง มันไม่ดี ไม่น่าสรรเสริญเยินยออะไร พยายามตัดสิ่งนั้นออกไปด้วยปัญญา

ความโง่ ความหลง ความมกมายทั้งหลายทั้งปวง ก็ค่อยๆ จางไปจากจิตใจของเรา ด้วยการคิดไว้ในใจบ่อยๆ แล้วพูดกับตัวเองไว้บ่อยๆ ว่า **“ฉันจะไม่คิดเรื่องชั่ว จะไม่พูดเรื่องชั่ว จะไม่ทำเรื่องชั่ว ฉันจะเป็นคนไม่เชื่อ่ง่าย ต่อสิ่งต่าง ๆ ฉันจะอยู่ด้วยปัญญา ฉันจะมีเหตุมีผลในเรื่องที่มากกระทบตา...หู...จมูก...ลิ้น...กาย...ใจ”** ให้เราคิดไว้อย่างนั้น

แล้วเพิ่มพูนปัญญาด้วยการอ่านหนังสือที่ชี้ทางถูกต้อง พยายามเข้าใจผู้รู้ ฟังคำอธิบาย ให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ใครสอนเรื่องโง่ ๆ เราไม่ไป เราไม่ฟัง หนังสือที่จะทำให้โง่อย่าอ่าน มันเสียเวลาไปเสียเปล่า ๆ ไม่ค่อยได้เรื่องอะไร แล้วถ้าอ่านมากเข้า เต็มวงก็จะโง่เข้าไปอีก เห็นดีเห็นงามไปกับความโง่ความเขลาเหล่านั้น เราก็เสียผู้เสียคนไปเปล่า ๆ เราจึงไม่อ่านหนังสือเหล่านั้น

คนมักจะอ่านแต่ประเภทที่มันไม่ได้เรื่อง สนุกโลดโผน ก็ชอบ แต่เรื่องที่เป็นสาระจะไม่อ่าน จึงควรที่จะเลือกเฟ้นเอาหนังสือที่มีคุณค่ามีประโยชน์ อ่านแล้วเกิดปัญญา ทำให้ฉลาดขึ้น ถ้าเราฉลาดเราก็กำจัดความโง่ได้ กำจัดความหลงความมกมายได้ เรื่องอะไรที่เราเคยรับเคยเชื่อมาก่อนเพราะเราไม่รู้ไม่เข้าใจ ครั้นมารู้มาเข้าใจเข้า ก็เลิกสิ่งนั้นไป

เมื่อสมัยหนึ่งนานมาแล้ว เดินทางไปประเทศพม่ากับพระฝรั่งโลกนาถนี้แหละ แต่ว่าแยกไป ๑๐ องค์ มีองค์หนึ่งเป็นชาวสุพรรณ ไม่รู้ว่าแขวนตะกรุดไว้เต็มเอว วันนั้นเดินทางออกจากแม่สอดข้ามไปด่านเมียวดี เป็นตำบลบ้านในพม่า ชาวบ้านเขามาใส่บาตรแต่เช้ามืด ไม่ฉันหรรษา ใส่บาตรแล้ว ก็สะพายอาหารไปฉันข้างหน้า ในป่าในดง

ไปถึงอาบน้ำก่อนฉัน พระองค์นั้นก็ผลัดสบงถุงผ้าชักหน้า พวกเราเห็นเข้า เอ๊ะ! อะไรรุ่งรึนั่นนะ...ตะกรุดหลายอัน ขอโทษโยม มันยาวแค่นี้แหละ ดอกขนาดนิ้วก้อย หลายดอกเขียว ถามว่า “ตะกรุดอะไรมากมาย” “มีหลายอย่างตะกรุดหลายดอก เวลาใช้นี้ ต้องหมนมาข้างหน้า เวลาถอยต้องหมนไปข้างหลัง” โอ้เวลาจะสู้นี้ ต้องหมนมาข้างหน้าตะกรุดดอกนี้นั้นนะ เรียกว่าสู้แหละ แต่ถ้าเวลาถอยต้องหันไว้ข้างหลัง เพราะหันไปข้างหลังตะกรุดมันจะได้กันไว้ แล้วก็วิ่งหนีง่ายหน่อย

ถามท่านว่า “แหม! บวชมาก็ปีแล้วละ” พวกเราชักชวนกันเทศน์ละ “บวชมาก็ปีแล้ว? ไอ้ที่เอามาผูกเอวนี้มันของใคร? ของพระพุทธเจ้าหรือ? หรือว่าของอะไร? พุดไปพุดมา วันนั้นยังไม่เป็นไร พุดกันไปเรื่อย ๆ พอนั่งลงพักตรงไหน ก็พุดแต่เรื่องนี่แหละ... พุดนาน ๆ เข้า แกปลดออกเลย บอกว่า “**แหม! โง่มานานแล้ว วันนั้นลาดเสียที**” หลับหูหลับตา ขว้างไปเลย ไปลงในทุ่งนาเมืองพม่าโน่นแหละ ให้พม่าไปเลย เลิกเลย ไม่ชวนต่อไป นี่แหละเรียกว่ารับมาก่อน รับความหลงมาก่อน เลยติดอยู่ในเรื่องอย่างนั้น เอาไม่ออก เมื่อใดได้พบเพื่อนผู้มีปัญญา ช่วยชี้ช่วยแนะ สิ่งนั้นก็ออกไปจากใจ อันนี้เรียกว่า**ปล่อยเต่าไปแล้ว** ความโง่หมดไปจากจิตใจ

ที่**นี้**น**ก**อยู่**ใน**กร**ง** นกถูกขังกรง ถ้าพอได้ปล่อยนกก็บินปรือไป แต่มันไม่แข็งแรง นกเขาที่เอามาเลี้ยงไว้ในกรงนาน ๆ ปล่อยมันก็ไม่ไป มันติดความสบาย ติดอาหาร ที่อยู่อาศัย เปิดกรงไว้มันก็ไม่ไป มันกลับมาในกรงอีก ถ้ามันบินก็บินใกล้ ๆ แถวนั้นแหละ แล้วมันก็กลับมาอยู่ในกรงอีก อันนี้ติดกรง ไม่ยอมไปแล้ว ติดกรงที่มันอยู่ มันสบาย ติดความสุข เหมือนคนเราติดความสุข ก็ไปไหนไม่ได้

ที่**นี้**แท**น**ที่**เร**าจะ**ป**ล**่**ย**น**ก**อ**อก**จ**าก**ก**ร**ง** เร**า**ป**ล**่**ย**ต**ัว**เร**า**
ดิ**ก**ว**่า** ต**ัว**เร**า**น**ี้**มัน**ก็**ถูก**ก**ร**ง**ข**ัง**อยู่**เ**หมือน**ก**ัน หรือ**ว**่า**อยู่**ใน**ค**ุ**ค**...มัน

ใหญ่กว่ากรงอีก อยู่ในคุกที่ **พระพุทธเจ้าว่า ชีวิตของคนเหมือนกับอยู่ในคุก ตระวาง** อยู่ในคุก แวดล้อมด้วยอะไร ? ด้วยความแก่ ความเจ็บ ความตาย ความเกิดก็เป็นคุกอีกด้านหนึ่ง เกิด แก่ เจ็บ ตายนี้เรียกว่าเป็นคุกที่ขังคน ไม่ให้ออกไปได้จากวงเวียนของความเกิด แก่ เจ็บ ตาย ที่เราเรียกว่า “สังสารวัฏ” สังสารวัฏก็คือการเวียนเกิดเวียนตายอยู่ไม่รู้จักจบไม่รู้จักสิ้น อยู่ในสิ่งเหล่านี้ตลอดเวลา

เจ้าชายสิทธัตถะ หนีออกไปจากในวัง นีก็ท่านออกจากกรงแล้ว คือวังนี้เหมือนกับกรงใหญ่ เรียกว่ากรงทอง ที่มีความสุข มีความสบาย แวดล้อมด้วยความเพลิดเพลินเจริญตาเจริญใจ ถ้าหากไม่มีปัญญา ก็จะพอใจในสิ่งนั้น ไปไหนไม่ได้ เจ้าชายทั้งหลายในโลกนี้มีมากมาย แต่ไม่มีใครออกบวช นอกจากเจ้าชายสิทธัตถะองค์เดียวที่มองเห็นทุกข์โทษในการอยู่ในกรงเหล่านั้น จึงได้หนีออกจากกรง ซี่ม้าไปในเวลากลางคืน ไปแล้วก็ไม่เสียวหลังกลับมาละสำเร็จเป็นพระพุทธเจ้า เรียกว่าใจเป็นอิสระแล้ว มาเยี่ยมกรงเสียหน่อย มาเยี่ยมเจ้าของกรงคือพระบิดา แล้วก็มาเทศน์โปรดพระบิดาโปรดพระญาติให้รู้ว่าชีวิตเป็นอย่างไร เพื่อจะได้หลุดพ้นจากความทุกข์

ลามก ยศ สรรเสริญ ความสุขที่เรียกว่าโลกธรรมฝ่ายดี มันก็เป็นกรงขังเราเหมือนกัน เวลาได้ลามกเราก็ดีใจ เพลิดเพลินไปกับลามกที่เราได้ เวลาได้ยศก็ดีใจ อิ่มใจ พอเขาบอกว่าปีนี้จะได้

เลื่อน แหม ! อืมใจล่องหน้าว่าจะได้เลื่อนยศ สมัยก่อนเลื่อนจาก
 ท่านขุนเป็นคุณหลวง คุณหลวงเป็นคุณพระ เป็นพระยา ถึงเจ้า
 พระยา ก็ผันไปตามเรื่องว่าจะได้ยศ อย่างนั้นอย่างนี้ อ้าว !
 เลิกไป สิ่งนั้นรัฐบาลเลิกไป ก็ไม่ต้องผัน แต่ก็ผันในเรื่องซีต้อไปอีก
 ซี ๓, ซี ๔, ซี ๕, ซี ๖, ซี ๗, ซี ๘ ผันถึง ซี แล้วผันว่า
 น่าจะได้สายสะพายสักสายหนึ่ง น่าจะได้เหรียญนั้นเหรียญนี้ จน
 เหรียญสูงสุด พอเหรียญสูงสุดแล้ว จะผันเหรียญอะไรต่อไปอีกละ
 มันหมดเหรียญที่จะให้แล้ว ไม่รู้จะผันอย่างไรต่อไป ก็เลยหมด
 ความผัน ก็พอใจอยู่ในสิ่งนั้น นี่ก็เป็นกรงขังเหมือนกัน ลาก ยศ
 สรรเสริญ ความสุขเป็นกรงขังเรา ไม่ให้มองเห็นความจริงของสิ่ง
 เหล่านั้น ไม่ให้คิดออกไปจากกรงที่ถูกขัง เลยเรียกว่าเกิดในกรง
 ตายในกรง ไม่ได้ออกไป

เจ้าชายสิทธัตถะ ท่านเกิดในกรงทองคือในพระราชวัง ซึ่ง
 สมบูรณ์พูนสุขด้วยสิ่งต่าง ๆ แต่พระองค์หลุดออกไปได้ หลุดออก
 ไปได้ พระองค์เปรียบเทียบกับ เหมือนคนอยู่ในคุกร่วมกัน คนใด
 คนหนึ่งเจาะช่องน้อยได้กำแพงหนีไปได้ แล้วก็ไปคนเดียว ก็เรียกว่า
 ไม่สมควร เห็นแก่ตัวไปหน่อย ที่ภาษาไทยเราพูดว่า ตัดช่องน้อย
 เอาตัวรอด แต่ว่าคนอื่นยังไปไม่ได้ พระองค์ก็ไม่ได้กระทำอย่างนั้น
 เมื่อพระองค์หลุดพ้นออกไปแล้ว ไปยืนบนกำแพง บอกว่า “เออ !
 พี่น้องทั้งหลาย เราพ้นแล้วจากคุก ท่านจงดูเรา แล้วจงรีบ
 ออกมาตามทางที่เราชี้ให้ท่านเดิน” ชี้ทางให้ “ออกมาทางนี้”

คนใดที่มีปัญญามองเห็นทาง ก็ออกไป คนใดไม่มีปัญญามองเห็นทาง ก็จมต่อไป ไม่ยอมออกจากกรงนั้น คงอยู่ในกรงนั้นต่อไป

เพราะฉะนั้นเราควรจะคิดออกจากกรง แต่ว่าออกแบบ **ผู้มีปัญญา** ไม่ใช่ทิ้งกรงเสียเลย ไม่ใช่ทิ้งกรงเข้าไปอยู่ในป่า อย่างนั้นมันก็ได้ ยังต้องอยู่ต่อไป “อยู่ในกรง” แต่เหมือนกับไม่มีกรง **ขังเรา** “มีอะไรก็เหมือนกับไม่มีอะไร” “ได้อะไรก็เหมือนกับไม่ได้” อย่างนี้แหละ เรียกว่าไม่มีกรงขัง

เราอยู่ในกรงแต่เหมือนกับไม่มีกรงขัง อยู่อย่างไร ?... อยู่ด้วยจิตใจที่เป็นอิสระ ไม่ตกเป็นทาสของสิ่งเหล่านั้น ไม่ตกเป็นทาสของสิ่งเหล่านั้น ไม่ตกเป็นทาสของรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ไม่ตกเป็นทาสของลาภ ยศ สรรเสริญ และ ความสุข อันเป็นสิ่งที่ใคร ๆ ก็ต้องการ แต่เรามองสิ่งเหล่านั้น ด้วยปัญญา คือเห็นว่าสิ่งเหล่านี้มันก็เป็นเรื่องของสังคัม เป็นเรื่อง ความนิยมของชาวโลก เขาก็ให้กันไป เราก็รับโดยสมมติ ไม่ได้รับ ด้วยความยึดมั่นถือมั่น เช่น ได้ยศเราก็ไม่ได้ยึดถือในเรื่องยศนั้น พระพุทธเจ้าสอนว่า...

ยะโส ลัทธา นะ มัชเชยยะ-ได้ยศแล้วอย่าเมา

อย่าเมาในยศ ถ้าเมาแล้วมันเป็นทุกข์ ถูกขังแล้วละ ยศมัน ขังเรา ได้ลาภเมาลาภ ก็ลาภขังเรา ได้สรรเสริญ เมาสรรเสริญ สรรเสริญขังเรา ได้สุข...ความสุขมันก็ขังเรา ถ้าเรายินดีในสิ่งนั้น

ถ้าเราไม่ยินดี ไม่ยินร้าย แต่เราพิจารณาด้วยปัญญาว่า สิ่งนี้เกิดขึ้นแล้วแก่เรา แต่มันไม่เที่ยง ไม่คงทนถาวร มันอาจจะแตก จะดับไปเมื่อใดก็ได้ เมื่อมันแตกดับไป เราก็ตัดกับตัวเองได้ว่า มันเป็นเรื่องธรรมดา ที่จะต้องเป็นอย่างนั้น สิ่งใดมีความเกิด สิ่งนั้นก็ต้องมีความดับ สิ่งใดมา สิ่งนั้นก็ต้องไป

คนเราจึงพูดว่า มีได้ มีเสีย มีสุข มีทุกข์ มีเสื่อม มีเจริญ มันของคู่กัน เมื่อฝ่ายดีเกิดขึ้น อย่าไปยินดี ฝ่ายร้ายเกิดขึ้น ก็อย่าไปยินร้าย วางใจให้เป็นกลาง อยู่กับสิ่งทั้งหลาย ด้วยใจที่เป็นกลาง อยู่ด้วยปัญญา หาเงินก็หาด้วยปัญญา ใช้เงินก็ใช้ด้วยปัญญา มีเงินก็มีด้วยปัญญา ไม่ให้เกิดทุกข์ ไม่ให้เงินทอง ข้าวของ ทรัพย์สินสมบัติข้าทาสบริวาร ชังเรา เป็นกรงล้อมเรา แต่ว่าเราจะอยู่กับสิ่งนั้นโดยไม่ถูกขัง ก็หมายความว่าอยู่ด้วยปัญญา ทำอะไรทำด้วยปัญญา ด้วยความสำนึกในหน้าที่ในการงาน แต่ไม่มีความหวังอะไรจากสิ่งนั้น

เราทำอะไรไปตามหน้าที่ สอนหนังสือไปตามหน้าที่ เป็นแม่บ้านไปตามหน้าที่ เป็นพ่อบ้านไปตามหน้าที่ ทำราชการงานเมืองก็ทำไปตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ทำให้จิตใจเป็นสุข อย่าให้เกิดความทุกข์ ความทุกข์เกิดจากอะไร?...เกิดจากความต้องการ ผลเป็นเรื่องเฉพาะตัว ถ้าเราต้องการผลแก่เราแล้วมันก็เป็นทุกข์ เพราะว่าไม่ได้ตั้งใจ ไม่ได้เหมือนใจ ได้เข้าไป มันก็เป็นทุกข์

แต่ถ้าเราทำตามหน้าที่ อะไรมันจะเกิดขึ้นก็ตาม เรื่องของสิ่งที่เราปรุงแต่งให้มันเกิดขึ้น เกิดขึ้นแล้วเรารู้ด้วยปัญญาว่าสิ่งนี้เกิดขึ้นแล้วแก่เรา แต่ว่ามันไม่เที่ยงไม่แท้ไม่ถาวรอะไร อย่าเข้าไปหลงไหลมัวเมาในสิ่งเหล่านั้น ใจมันก็สบาย อย่างนี้เรียกว่าอยู่นอกกรง ไม่ถูกขังด้วยสิ่งเหล่านั้น

แทนที่จะปล่อยนกออกจากกรง ปล่อยจิตเราออกจากกรงดีกว่า ทำจิตของเราให้รู้เท่ารู้ทัน หลุดจากกรงขังนั้นแหละเป็นสิ่งประเสริฐ ไม่ต้องไปซื้อนกปล่อย พอออกไปถึงไฉ้พวกขายนกก็บอกว่า “ซื้อนก ๆ” รบกวนให้เราซื้อ ทีนี้เราไม่มีนกจะซื้อ แล้วไม่มีตัวเราจะซื้อนก ไม่มีสตางค์จะซื้อนกด้วย แล้วก็ไม่จำเป็นจะต้องปล่อยนก เพราะว่า**ฉันปล่อยตัวฉันได้แล้ว** มันก็สบายใจอยู่ที่ตรงนี้ โยมเอาไปคิดดูให้ดี

ดังแสดงมาก็พอสมควรแก่เวลา จึงขอยุติไว้เพียงเท่านี้

(จากปาฐกถาธรรม ประจำวันอาทิตย์ที่ ๗ กันยายน ๒๕๒๙
แสดง ณ โรงเรียนพุทธธรรม วัดชลประทานรังสฤษฎ์ อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี)

ถ้าจะอยู่ ในโลกนี้ อย่างมีความสุข
อย่างประยุกต์ สิ่งทั้งปวง เป็น**ของฉัน**
มันจะสุข เผากระบาล ท่านทั้งวัน
ต้องปล่อยมัน เป็น**ของมัน** อย่าผันมา
เป็นของกู ในอำนาจ แห่ง**ตัวกู**
มันจะดู วุ่นวาย คล้ายคนบ้า
อย่างน้อยก็ เป็น**นกเขา** เข้าตำรา
มันดีกว่า “**กู-ของกู**” อยู่ร่ำไป
จะ**หามา** **มีไว้** **ใช้หรือกิน**
ตามระบิล อย่างอึมหน้า ก็ทำได้
โดยไม่ต้อง มันหมาย ให้อะไร ๆ
ผูกยึดไว้ ว่า “**ตัวกู**” หรือ “**ของกู**” ฯ

พุทธทาสภิกขุ

สหพันธ์ ปรวส์ ทุกษ์
เป็นทาสสิ่งทั้งปวง เป็นทุกษ์

สหพันธ์ อีสสุริย์ สุขย์
เป็นไทเหนือสิ่งทั้งปวง เป็นสุข

